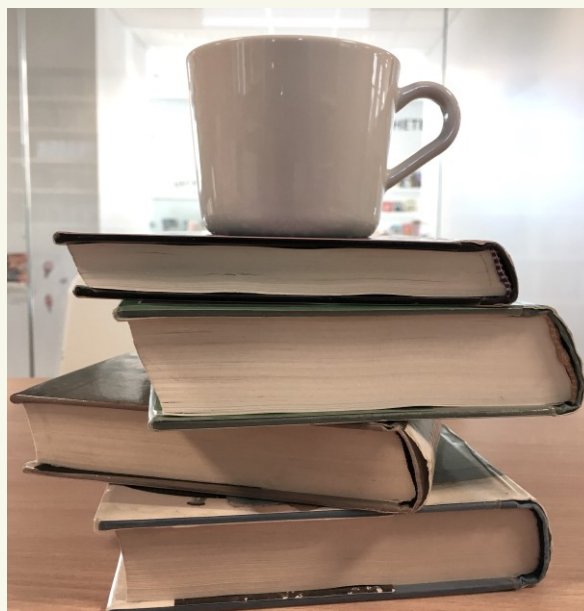
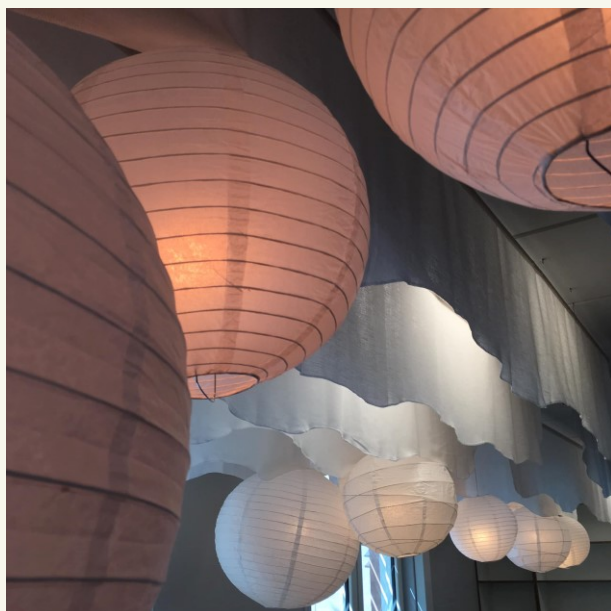

Antagen av kommunfullmäktige § 61, 2021

BIBLIOTEKSPLAN 2021-2024

STAFFANSTORPS OCH HJÄRUPS BIBLIOTEK

Staffanstorps
kommun

Vision

Medborgare i alla åldrar väljer biblioteken för att de är inspirerande platser för kreativa möten, lustfyllt lärande och berikande upplevelser.

Inledning

Bibliotekslagen fastslår att alla offentliga bibliotek ska ha en biblioteksplan. Föreliggande plan avser perioden 2021-2024. Biblioteksplanen är ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av folkbiblioteksverksamheterna i Staffanstorps kommun.

Biblioteksplanen avser folkbiblioteken i Staffanstorps kommun, vilket innefattar Staffanstorps och Hjärups bibliotek. Det betyder att skolbiblioteken inte omfattas av denna plan. Folkbiblioteken kommer i planen fortsättningsvis att refereras till som biblioteken.

Biblioteksplanen är framtagen med stöd i följande riktlinjer och styrdokument: Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest, Bibliotekslag 2013:801 och Kommunfullmäktiges mål.

Styrdokument

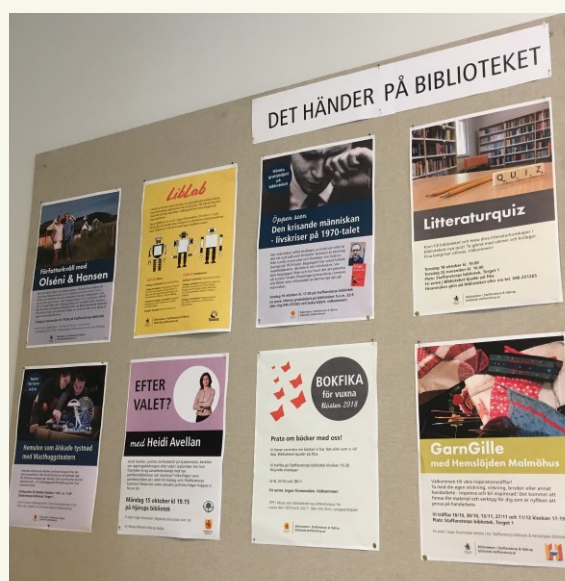
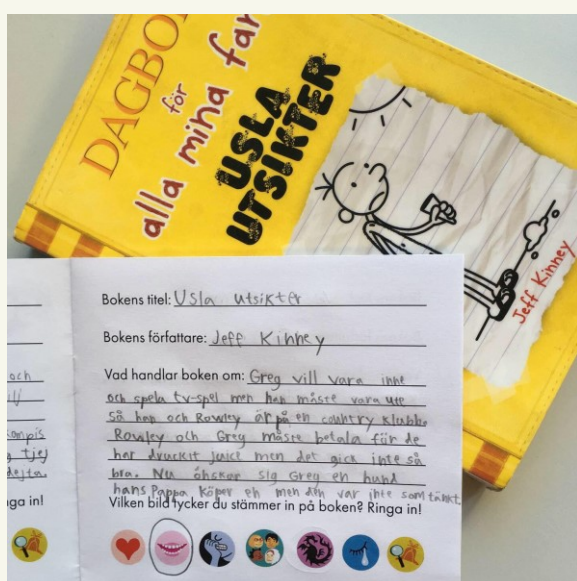
Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest

Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest har formen av en deklaration och ska ses som en rekommendation för medlemsländerna. Manifestet gör gällande att folkbiblioteket är en grundförutsättning för det livslånga lärandet, ett självständigt ställningstagande och kulturell utveckling. Unesco uppmanar stat, landsting och kommuner att stödja och aktivt medverka i utvecklingen av folkbiblioteksväsendet.

Bibliotekslag 2013: 801

Bibliotekslagen 2013: 801 gör gällande att:

- Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
- Biblioteksverksamheten ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas behov.
- Prioriterade grupper är personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska.
- Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar.
- Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
- Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Kommunfullmäktiges mål

Följande politikområden har beslutats för åren 2019 - 2022:

- Frihet, trygghet och ansvarskänsla
- Attraktivitet, tillväxt och rörlighet
- Service och tillgänglighet
- Ekonomiskt ansvarstagande

Bland de mål som formulerats under respektive politikområde anses biblioteksverksamheten genom sina insatser särskilt kunna bidra till uppfyllelsen av följande:

- Den upplevda tryggheten ska öka i det offentliga rummet.
- Kommuninvånarna ska mötas med generösare öppettider och bättre service vid kontakt med kommunen.

Prioriteringar

Bildning och läsfrämjande

- Biblioteken i Staffanstorps kommun gör insatser som främjar litteraturens ställning samt bidrar till en positiv utveckling gällande läsande och bildning.
- Biblioteken i Staffanstorps kommun når nya användargrupper och ökar andelen aktiva låntagare.
- Biblioteken i Staffanstorps kommun ökar mediebeståndets relevans för verksamhetens prioriterade grupper.
- Biblioteken ska främja den skånska litteraturen och stärka den skånska kulturen.

Digital delaktighet

- Biblioteken i Staffanstorps kommun gör insatser för att öka den digitala kompetensen och delaktigheten bland kommunens invånare.
- Biblioteken i Staffanstorps kommun utvecklar tillgängligheten i sina digitala kanaler.
- Personalens digitala kompetens utvecklas ständigt för att kunna möta samhällets behov.

Samhällets öppna rum

- Biblioteken utvecklar biblioteksrummet som en attraktiv, tillgänglig, trygg och säker mötesplats för alla.
- Biblioteken samverkar med aktörer i lokalsamhället och bygger en för invånarna angelägen och relevant verksamhet.
- Bibliotekspersonalen arbetar med ett professionellt och lyhört bemötande med användaren i fokus.

Bakgrund

Gemensamma mål och värden åberopas ofta som ett svar på samtidens utmaningar med polarisering, segregation och växande ojämlikhet. För att stärka samhället och demokratin behövs gemensamma sociala och fysiska ytor, platser där en vardaglig interaktion kan ske. Sådana platser lägger grunden för ett tryggare samhälle; de bidrar till att stärka sociala nätverk, häva isoleringen bland äldre och minska otryggheten genom att fler människor rör sig i de offentliga rummen. Sådana platser är biblioteken. Eftersom biblioteken inte kräver ekonomisk eller annan motprestation av sin användare är de platser där människor med olika bakgrund, engagemang och intressen kan ta del av en levande demokratisk kultur.

Läs- och skrivkunnighet har aldrig varit så avgörande som i vår tid. Ändå är trenden nedåtgående bland både barn och vuxna. När läsförmågan försämras försvagas också möjligheten att delta i demokratiska processer samt förståelsen för komplexa sammanhang. Biblioteken har en viktig roll i att vända trenden kring läsning.

Biblioteken ska verka för att öka den digitala inkluderingen i samhället och därigenom skapa ökade möjligheter för alla att delta i kultur- och samhällslivet, och att kunna utöva sina rättigheter och skyldigheter som medborgare. Insatserna för ökad digital delaktighet är ytterst en fråga om demokrati.

I strategidokumentet Demokratins skattkammare, framtaget av Kungliga biblioteket, konstateras att Sverige i ett internationellt perspektiv ligger efter ifråga om digitalisering av medier. Digitaliseringen bör ske i nationell samordning, systematiskt och i etapper. Innehållet bör styra formatet i bibliotekens samlingar. Också vad gäller e-bokslån behövs nationell samordning för att nå bättre villkor för biblioteken. Höga kostnader håller idag tillbaka utvecklingen på området.

Enligt en DIK:s rapport Samhället drar sig tillbaka från 2019, befinner sig landets bibliotek i förändring. I takt med att

samhället drar sig tillbaka – exempelvis psykiatri, missbruksvård, ungdomsverksamhet och myndigheter – tvingas biblioteken axla ett ansvar långt större än det som stipuleras av bibliotekslagen. Förändringen över tid har gett upphov till en stökig situation på bibliotek runt om i landet. För att vända utvecklingen krävs resurser, intensifierat arbetsmiljöarbete och stärkta lokalsamhällen.

Statens kulturråd genomför under åren 2018-2023 en satsning för att stärka landets folkbibliotek. Syftet är att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet, stärka likvärdigheten över landet samt att öka inkluderingen och delaktigheten. Biblioteken i Staffanstorps kommun har tilldelats riktade medel inom ramen för Stärkta bibliotek i hela landet. Insatserna kommer att fortgå under hela planperioden.

Biblioteken idag

Staffanstorps kommun har idag folkbiblioteksservice förlagd till tätorterna Staffanstorp och Hjärup. Biblioteken har cirka 5840 aktiva låntagare, vilket utgör 23 procent av den totala befolkningen. Det innebär en nedgång över en femårsperiod men en tydlig uppgång gentemot föregående år. Biblioteken har vidare relativt höga siffror för utlån med 6,1 lån per invånare 2020.

Biblioteken i Staffanstorps kommun har ett i jämförelse mycket generöst bemannat öppet-hållande. För att möta kommunfullmäktiges mål om ytterligare utökning av öppettiderna utreds under 2020 förutsättningarna för meröppet vid Staffanstorps bibliotek. Hjärups bibliotek är meröppet sedan 2016.

Bibliotekens medieförvärv baseras idag på en kombination av bibliotekariernas fackkunskap och användarnas önskemål. Biblioteken i Staffanstorps kommun tillhandahåller anpassade medier för prioriterade grupper, till exempel personer med läshinder, kognitiva hinder eller med svenska som andraspråk. Biblioteken tillhandahåller litteratur på andra språk än svenska, i de egna samlingarna eller genom fjärrlån. Forskning visar att möjligheten till inläring av ett andraspråk stärks när läs- och skrivkunnigheten på modersmålet stärks.¹ Biblioteken erbjuder hemkörningstjänsten Boken kommer för de låntagare som vill låna medier men som av olika skäl inte kan ta sig till biblioteket på egen hand.

Barn och unga är en prioriterad grupp enligt bibliotekslagen och för många barn sker den första och mest frekventa kontakten med litteratur och kultur på det lokala biblioteket. Biblioteken i Staffanstorp och Hjärup har tre bibliotekarietjänster avsatta för barnverksamheten och drygt hälften av budgeten för medieinköp är öronmärkt för gruppen barn och unga.

Biblioteken i Staffanstorp och Hjärup upprätthåller en rik och varierad programverksamhet för både barn och vuxna, i form av egna och externa arrangemang såsom

författarkvällar, barnteatrar, boksamtal, sagostunder och föredrag. Närheten och tillgången till bibliotek är särskilt avgörande för mindre mobila grupper, som barn och äldre.

E-medier tillhandahålls i form av e-böcker, streamade ljudböcker, streamad film samt tillgång till en rad databaser. Utlånen av e-medier utgör ca 1% av de totala utlånen på biblioteken i Staffanstorp och tar ca 9% av budgeten för medieinköp i anspråk. I avsaknad av övergripande avtal mellan SKR och förlagen har Sveriges bibliotek idag höga kostnader för e-boksutlåningen vilket håller tillbaka utvecklingen på området.

Staffanstorps bibliotek har under senare år, liksom många andra bibliotek runt om i landet, haft återkommande problem med stök och ordningsstörningar. Tydliga ordningsregler, rutiner och handlingsplaner har utformats för att möta utmaningarna. Personalen har genomgått utbildningar i hot- och våld och vaktnärvaron har stärkts under stökiga perioder. Lokalerna har också anpassats för att minska möjligheten att t.ex. samlas i större grupper. Insatserna måste fortsätta och utvecklas så länge situationen kräver det.

¹ Thomas & Collier 2019, *The Role of Bilingualism in Improving Literacy Achievement*
Axelsson 2013, "Flerspråkighet och lärande", i *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s.556f
Franker 2013, "Att utveckla litteracitet i vuxen ålder – alfabetisering i en flerspråkig kontext", i *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s. 776f

Riktade insatser inom ramen för satsningen Stärkta bibliotek i hela landet har inletts under 2020, i syfte att öka den fysiska och kognitiva tillgängligheten i biblioteksrummen, öka den digitala tillgängligheten samt att öka tillgängligheten till bibliotekens bestånd för prioriterade grupper. Exempel på insatser som har gjorts i Staffanstorps bibliotek är byggandet av ett flexibelt sagorum, ljuddämpande åtgärder i rådhusets entré och ett avskilt studierum på plan två. Planerade insatser är bland annat en skapande verkstad för barn och unga, fler läsplatser i ljuddämpade, avskilda rum i vuxenavdelningen samt en uppgradering av bibliotekets webbplats. Insatserna möter behov som observerats och önskemål som bibliotekens användare har gett uttryck för i olika forum.

Samverkan

Biblioteken ska i enlighet med bibliotekslagens ändamålsparagraf verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Det förutsätter hög takhöjd och låga trösklar. Biblioteken kräver ingen motprestation av sin användare. De är icke-kommersiella och utför inte myndighetsutövning. Biblioteket är en fri plats där man kan söka kunskap utan att redovisa sina föresatser. Verksamhetens ändamål är vägledande i etableringen av samarbeten.

Staffanstorps bibliotek och medborgarkontor samarbetar idag kring enklare ärenden såsom kopiering, kassaärende och datortjänster. Samverkan kommer under planperioden att utvidgas på ett sätt som ökar medborgarens åtkomst till bibliotek och samhällsservice, utan att äventyra verksamheternas kvalitet.

Biblioteken i Staffanstorp och Hjärup samarbetar med en rad aktörer lokalt, och har som ambition att fortsätta utveckla och fördjupa samarbeten samt att utöka sina kontaktytor, tex mot Uppåkrastiftelsen, Lunds universitet, arbetsförmedling och kommunens integrationssamordnare.

Biblioteken i Staffanstorps kommun samverkar i ett flertal nätverk, regionalt

och nationellt, bland annat kring medieför-sörjning. Mediesamverkan säkerställer lika tillgång till biblioteksresurser över hela landet genom att medier kan lånas mellan bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet och fraktas med särskilda transporter; så kallade fjärrlån. Under våren 2020 har förflyttningar skett i fjärrlånefrågan som delvis har satt likvärdig-heten ur spel. För att hitta nya vägar att säkerställa tillgången till litteratur vid de mindre biblioteken undersöks nu möjligheterna för ett utökat delregionalt mediesamarbete inom Skåne sydväst.

Biblioteken i Staffanstorps och Hjärup strävar efter att nå ut till alla barn i kommunen, bland annat genom samverkan med förskola och barnhälsovård. Syftet är att göra föräldrar medvetna om högläsningens betydelse för barns språkutveckling. Då förskolan inte lyder under Skollagen beträffande tillgång till skolbibliotek, är samarbetet mellan förskola och bibliotek avgörande. Förskolan erbjuder band annat sagostunder i biblioteket, kapprumspåsar och temapåsar, samt kompetensutveckling för förskolans personal inom barnlitteratur-området. Genom insatser i förskolan nås barn i ett tidigt skede, vilket är ett viktigt steg i utjämningsarbetet; att ge alla barn oberoende av bakgrund en chans och en möjlighet att bli biblioteksbesökare och identifiera sig som läsare.

Biblioteksverksamheterna i kommunen kompletterar varandras insatser för att kunna erbjuda bibliotekstjänster genom hela livet. Skolbiblioteken är idag lagstadgade och täcker i första hand behovet av biblioteks-tjänster för barnen i skolan. För att upprätthålla en kontinuerlig och likvärdig bibliotekskontakt erbjuder biblioteken i Staffanstorp och Hjärup också ett basalt utbud, som komplement till skolbibliotekens verksamheter. Det innefattar bland annat ett biblioteksbesök med biblioteksintroduktion och bokgåva för alla åk 1, biblioteksbesök med bokprat för alla åk 4, tillgång till gruppuppsättningar skönlitteratur samt lärlånekort med förlängd lånetid. Därutöver riktar sig bibliotekens utbud och aktiviteter främst till barn i skolåldern på deras fritid.

Strategisk utveckling

Prioritering:

Bildning och läsfrämjande

Biblioteken i Staffanstorps kommun kommer under planperioden att öka insatserna i det läsfrämjande arbetet, genom att utveckla bestånd och aktiviteter i riktning mot ett alltmer attraktivt och inspirerande innehåll.

- **Biblioteken i Staffanstorps kommun gör insatser som främjar litteraturens ställning samt bidrar till en positiv utveckling gällande läsande och bildning**
- **Biblioteken i Staffanstorps kommun når nya användargrupper och ökar andelen aktiva låntagare**
- **Biblioteken i Staffanstorps kommun ökar mediebeståndets relevans för verksamhetens prioriterade grupper**
- **Biblioteken ska främja den skånska litteraturen och stärka den skånska kulturen**

För att upprätthålla ett för invånarna relevant och angeläget bestånd görs medieinköp baserat på bibliotekariernas bedömning och kunskap om samlingen som helhet, samt på användarnas förslag och önskemål.

Bibliotekens bestånd ska omfatta bredd, djup, kvalitet och aktualitet. Beståndet ska uppvisa variation i form och innehåll. Biblioteken följer kontinuerligt användarnas utlåningsmönster och optimerar beståndet utifrån det.

Genom att synliggöra den skånska historien och samtiden, inklusive historien kring Uppåkra, i samlingarna, tex genom Skånehyllan och lokalsamlingen arbetar biblioteket för att uppmuntra invånarna att närma sig kulturarvet och sina rötter. Även i programverksamheten finns en tyngdpunkt på lokalt förankrade författare och föreläsare.

Socioekonomiska skillnader har starkt genomslag både gällande biblioteksanvändande och läsförmåga. Biblioteken i Staffanstorp lägger därför vikt vid att fler människor, som idag inte självmant vänder sig till biblioteken, ska bli biblioteksanvändare. För att nå dit ska biblioteken att prova nya vägar i det utåtriktade och uppsökande arbetet, till exempel genom att synas och verka också utanför bibliotekens fysiska lokaler. Biblioteken ska fånga upp behov och intressen som finns i lokalsamhället och låta dem speglas i biblioteksverksamheten. Bibliotekets mediebestånd för verksamhetens prioriterade grupper kompletteras och stärks under planperioden med medel inom ramen för Stärkta bibliotek. Insatserna syftar till att ge alla invånare lika förutsättningar att ta aktiv del i samhället och påverka den egna situationen.

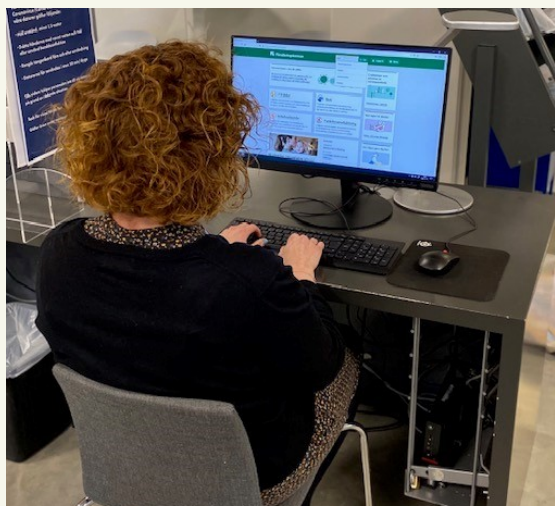
Det är betydelsefullt att insatser riktade till barn görs tidigt. Genom att stärka samarbetet med institutioner som förskola och barnhälsovård ges fler barn tillgång till bibliotekens utbud av kultur och litteratur, även de vars föräldrar inte är biblioteksbesökare. Biblioteken i Staffanstorps kommun erbjuder alla barn i skolåldern en kontinuerlig och likvärdig bibliotekskontakt, som komplement till skolbiblioteksverksamheterna. Biblioteken gör också insatser och initierar aktiviteter för att locka barn till läsning på deras fritid.

Prioritering: Digital delaktighet

Digitala färdigheter är idag en förutsättning för att kunna ta del av viktig samhällsservice och utöva demokratiska rättigheter och skyldigheter. Biblioteken är en viktig resurs i arbetet mot ökad digital delaktighet.

- **Biblioteken i Staffanstorps kommun gör insatser för att öka den digitala kompetensen och delaktigheten bland kommunens invånare**
- **Biblioteken i Staffanstorps kommun utvecklar tillgängligheten i sina digitala kanaler**
- **Personalens digitala kompetens utvecklas ständigt för att kunna möta samhällets behov**

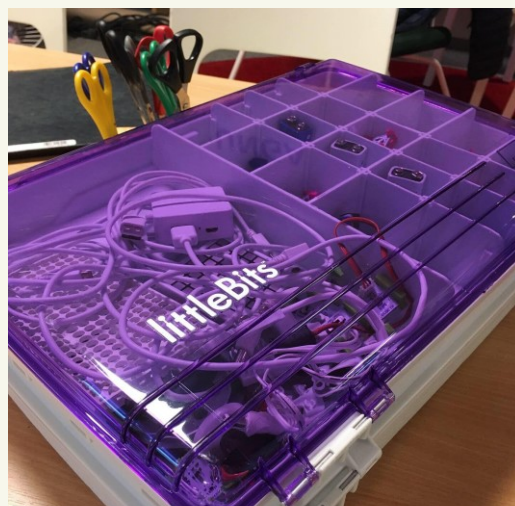
När det gäller digital delaktighet är ålder, utbildning och inkomst särskilt avgörande. Biblioteken ska verka för att öka den digitala kunskapen i samhället och därigenom skapa ökade möjligheter för alla att delta i kultur- och samhällslivet, och att kunna utöva sina rättigheter och skyldigheter som medborgare. Biblioteken ska erbjuda en digital grundorientering som kan innefatta hur man skapar ett mejlkonto, hittar information på internet, hanterar sociala medier, bibliotekets tjänster samt ordbehandling.

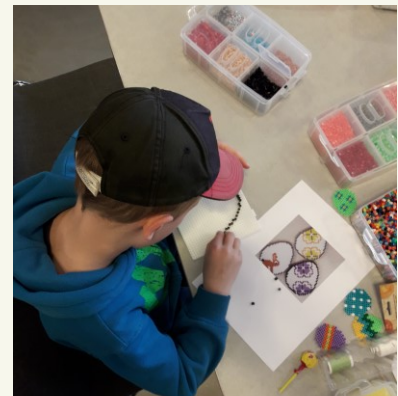
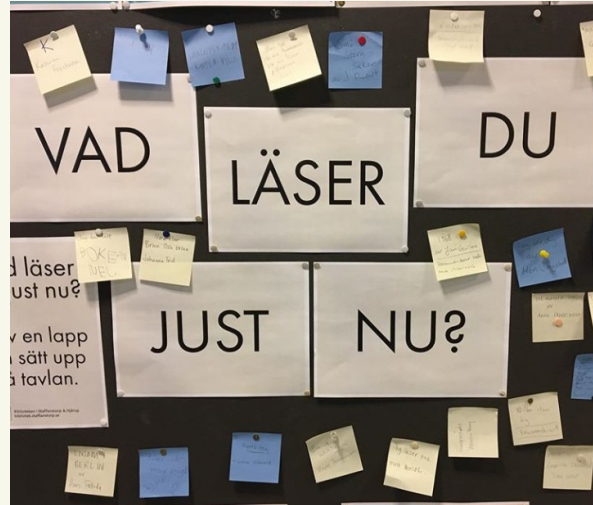

Bibliotekslagen fastslår att "[f]olkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet". I och med dessa förväntningar krävs ett behovsanpassat tekniklyft och kontinuerlig kompetensutveckling hos bibliotekspersonalen. Bibliotekets arbetsmetoder och miljöer ska fortsätta att utvecklas.

Insatser för att öka tillgängligheten till bibliotekets webbplats inleddes under 2020 och pågår under planperioden. Insatserna finansieras med medel från Stärkta bibliotek och inkluderar en övergång till responsiv webb.

Biblioteken kommer fortsatt att erbjuda digital åtkomst till medier inom de områden där det bedöms medföra en utökad service och tillgänglighet för användaren. De enskilda biblioteken är i dagsläget dock beroende av en nationell samordning gällande digitalisering av medier för att önskade satsningar ska kunna genomföras fullt ut.

Prioritering: Samhällets öppna rum

Biblioteken i Staffanstorps kommun kommer under planperioden att attrahera fler besökare och utveckla sin roll som naturlig mötesplats i lokalsamhället.

- **Biblioteken i Staffanstorps kommun utvecklar biblioteksrummet som en attraktiv, tillgänglig, trygg och säker mötesplats för alla.**
- **Biblioteken i Staffanstorps kommun samverkar med aktörer i lokalsamhället och bygger en för invånarna angelägen och relevant verksamhet.**
- **Bibliotekspersonalen arbetar med ett professionellt och lyhört bemötande med användaren i fokus.**

Biblioteken kommer under planperioden att jobba med den fysiska och kognitiva tillgängligheten i biblioteksrummen, i syfte att sänka trösklarna till verksamheten. Det sker bland annat genom en medveten och genomtänkt skyltning i lokalerna, möjlighet till självservice, översyn av ljud- och ljusförhållanden och ett iakttagande av biblioteksanvändarnas synpunkter, behov och önskemål. Åtgärderna tas fram i delaktighetsprocesser med användarna och genomförs inom ramen för Stärkta bibliotek i hela landet.

Biblioteken i Staffanstorps kommun ska stå för ett utbud av kultur och publika arrangemang som utgör ett intressant och attraktivt alternativ till upplevelsebaserat utbud i övrigt. För att attrahera fler målgrupper behöver biblioteken jobba med aktiviteter och arrangemang som på sikt genererar en ökad bredd i fråga om användargrupper. Biblioteken bör också betona sin egenart och låta utbudet av aktiviteter och program knyta an till folkbildning, kunskaps- och litteraturförmedling.

Biblioteken i Staffanstorps kommun ska vara betydande aktörer i lokalsamhället och bredda sina kontaktytor för att nå en större andel av befolkningen. Att stärka bibliotekens förankring i lokalsamhället gör det möjligt att nå ut till fler potentiella användargrupper.

Kultur- och fritidslivet spelar, i enlighet med Integrationsplan för Staffanstorps kommun 2019, en viktig roll i integrationsprocessen. Biblioteket som mötesplats och öppet rum i offentligheten erbjuder möjlighet för nyanlända att bli del av ett sammanhang och knyta kontakter samt att utveckla sina kunskaper i svenska språket. Denna roll bör under kommande år utvecklas i samverkan med integrationssamordnare och arbetsmarknadsförvaltning.

Biblioteken i Staffanstorps kommun ska arbeta långsiktigt med frågor som rör bemötande och service. Varje individ ska känna sig välkommen på biblioteken och bli bemött utifrån sina behov.

Utvärdering och uppföljning

Biblioteksplanen avser perioden 2021-2024. Utvärdering och revidering av planen bör inledas under 2022. Ansvaret för att initiera detta ligger hos Kultur- och fritidschefen. Handlingsplaner där tillvägagångssätt tas fram för att nå målen kommer att upprättas i verksamheten och återrapporteras till Beredningen för Kultur- Fritids och demokratifrågor årligen.

Staffanstorps
kommun